

УДК: 336.773

JEL Classification: G21

doi: 10.31767/nasoa.3-2020.09

Т. Г. БОНДАРУК,

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту,

e-mail: bondaruk55@ukr.net,
ORCID: 0000-0001-9410-6428,
Researcher ID: Q-5166-2016;

М. В. ЛУКАШУК,

аспірант,
Університет банківської справи,
e-mail: mlukashuk23@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-2982-0593

Особливості та перспективи банківського кредитування сільського господарства на сучасному етапі розвитку економіки України

Обґрунтовано, що сільське господарство України продовжує розвиватись в умовах недостатнього забезпечення ресурсами. Виконано аналіз світового досвіду банківського кредитування сільського господарства, який показав, що в більшості зарубіжних країн держава підтримує кредитування сільськогосподарських виробників шляхом надання пільг із бюджету, встановлення обмежень щодо банків, які можуть здійснювати кредитування сільськогосподарських виробників, та висунення до них вимог щодо надання найдешевших кредитних ресурсів для сільського господарства. В європейських країнах кредитування сільськогосподарських виробників здебільшого здійснюється кооперативними банками, а основною формою довгострокового кредитування є іпотека земельних ділянок. Наведено комплекс аргументів щодо доцільності створення у вітчизняній практиці спеціалізованого аграрного банку або застосування державою економічних стимулів до банків, які кредитують аграрний сектор.

Ключові слова: банківське кредитування, сільське господарство, державна підтримка, кооперативні банки, економічні стимули, кредитні ресурси.

T. BONDARUK,

Dsc (Economics), Professor,
Head of Department for Finance, Banking and Insurance,
National Academy of Statistics, Accounting and Audit,

e-mail: bondaruk55@ukr.net,
ORCID: 0000-0001-9410-6428,
Researcher ID: Q-5166-2016;

M. LUKASHUK,

Post-Graduate Student,
Banking University,
e-mail: mlukashuk23@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-2982-0593

Peculiarities and Prospects of Bank Lending to the Agriculture at the Current Phase of Economic Development in Ukraine

It is demonstrated that the domestic agricultural sector continues to be underfunded in spite of special lending programs for agricultural producers implemented by banks and stimuli provided by international financial organizations to agricultural producers to make them

© Т. Г. Бондарук, М. В. Лукашук, 2020

introduce energy saving measures. The research objective is to review the current situation with bank lending of the agricultural sector in Ukraine and determine its main problems and prospects. The following research methods were used: induction, deduction, system approach, statistical analysis, logical generalization, graphical method.

It is shown that the bank lending in Ukraine is operating now under the pressures of the financial globalization processes and in the post-crisis condition of the bank sector, high risks and information asymmetry characterized by lack of complete and reliable information about the factors underlying business operation in various economic sectors, required for the assessment of the borrowers' creditworthiness, and by inefficient financial and credit instruments.

A review of global practices shows that in most part of foreign countries governments support lending to agricultural producers through budget preferences or limitations imposed on the banks that can lend agricultural producers, with laying down a requirement that the loans provided to the agricultural sector must be the cheapest ones. Lending of agricultural producers in European countries is most often carried out by cooperative banks, with mortgage of lands being the main form of long-term lending. Considering the European practice, creating a specialized agrarian bank or applying economic stimuli to banks engaged in lending of the agricultural sector may be a solution of lending problems in Ukraine.

The study of specific features of bank lending to the agricultural sector at the current phase of economic development in Ukraine confirms the need for further with scientific justifications of the government support to lending processes in the agricultural sector.

Keywords: bank lending, agricultural sector, government support, cooperative banks, economic stimuli, credit resources.

Постановка проблеми. Упродовж останніх років національна економіка України (особливо її південних регіонів) розвивалась здебільшого за рахунок сільського господарства. Останнім часом спостерігаємо прийняття низки державних програм розвитку сільського господарства, реалізацію спеціальних кредитних програм для виробників сільськогосподарської продукції банківськими установами, стимулювання міжнародними фінансовими організаціями сільськогосподарських підприємств до впровадження енергоефективних заходів, що позитивно впливає на зростання темпів сільськогосподарського виробництва. Проте аграрний бізнес продовжує розвиватись в умовах недостатнього забезпечення ресурсами, що передусім зумовлено тривалим виробничим циклом. Це визначає необхідність дослідження проблем і перспектив банківського кредитування сільського господарства на сучасному етапі розвитку економіки України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням банківського кредитування аграрного сектору економіки присвячені праці таких вітчизняних вчених, як О. Артем'єва, О. Власюк, О. Гудзь, М. Дем'яненко, П. Лайко, Р. Слав'юк, М. Малік, Б. Пасхавер, О. Непочатенко, у роботах яких характеризуються особливості та наводиться ґрунтовний аналіз фінансово-кредитних відносин в аграрному секторі економіки, проблем функціонування цих відносин і можливих шляхів покращення кредитного забезпечення агропромислового комплексу. Проте залишається актуальним врахування нових фактів і тенденцій, пов'язаних із процесами кредитування сільського господарства, та пошук перспектив банківського кредитування цієї галузі на сучасному етапі розвитку економіки України.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану та визначення основних проблем і перспектив розвитку банківського кредитування сільського господарства в Україні.

Виклад основних результатів дослідження. Сьогодні значний вплив на розвиток економіки України мають такі фактори, як економічні кризи, гібридна війна на сході України та ін. Банківське кредитування в Україні відбувається в умовах посткризового стану банківського сектору та супроводжується високими ризиками й асиметрією інформації, яка характеризується відсутністю повноти і достовірності інформації про фактори, що впливають на діяльність підприємств різних секторів економіки, необхідної для оцінки кредитоспроможності позичальників, недосконалістю фінансово-кредитних інструментів. Наслідком глибокої кризи 2014–2018 рр.

в банківському секторі України стала “обережна кредитна поведінка банків – вони неохоче кредитували корпоративних клієнтів через їхню незадовільну платіжну дисципліну та загальний несприятливий для кредитування стан економіки, віддаючи перевагу вкладенню грошей в менш ліквідні активи – цінні папери. А високий рівень відсоткових ставок банків і відсутність єдиного реєстру кредитних історій відлякував навіть надійних позичальників корпоративного сектору [4, с. 47].

Сільське господарство має важливе стратегічне значення для економіки України, забезпечуючи продовольчу безпеку країни і відчутну частину валютних надходжень від експорту. Отже, є достатньо підстав вважати його перспективною галуззю з огляду на можливість інтеграції національної економіки в світову економічну систему. В сільськогосподарському секторі виробляється значна частина ВВП (рис. 1).

Але однією з головних проблем розвитку сільського господарства України є брак довгострокових дешевих ресурсів, хоча цей сектор економіки має достатньо передумов для залучення інвестицій: родючі чорноземні ґрунти, розвинену транспортну інфраструктуру, вигідне географічне розташування, наявність робочої сили та ін.

Незважаючи на наявність у деяких банках спеціальних програм кредитування сільськогосподарських виробників, сьогодні банківське кредитування бере недостатню участь у фінансуванні розвитку сільського господарства. Банки надзвичайно ретельно підходять до оцінки ризиків кредитування агровиробників, оскільки сільському господарству притаманна значна кількість специфічних ризиків і низька рентабельність, часто відсутність ліквідного забезпечення.

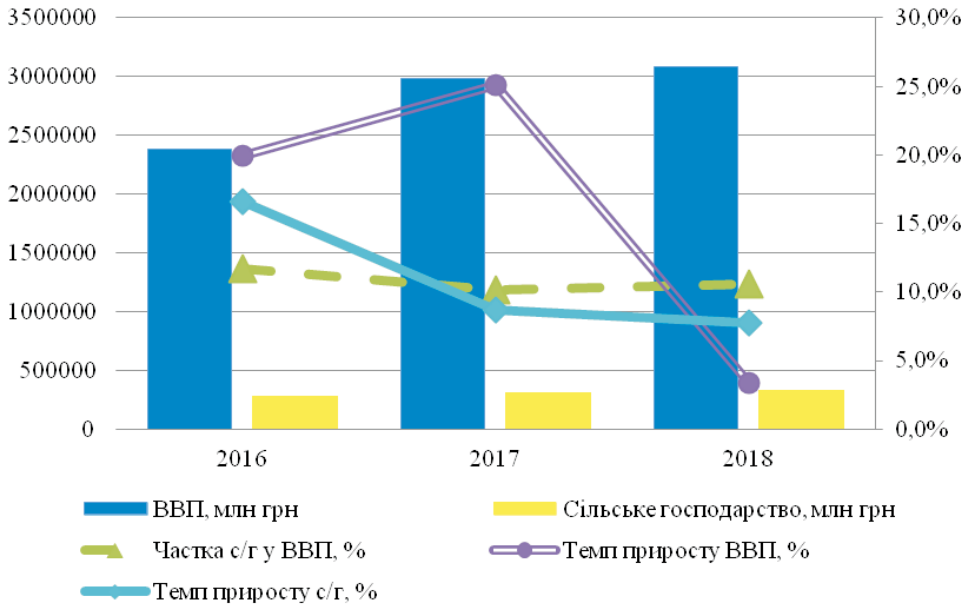

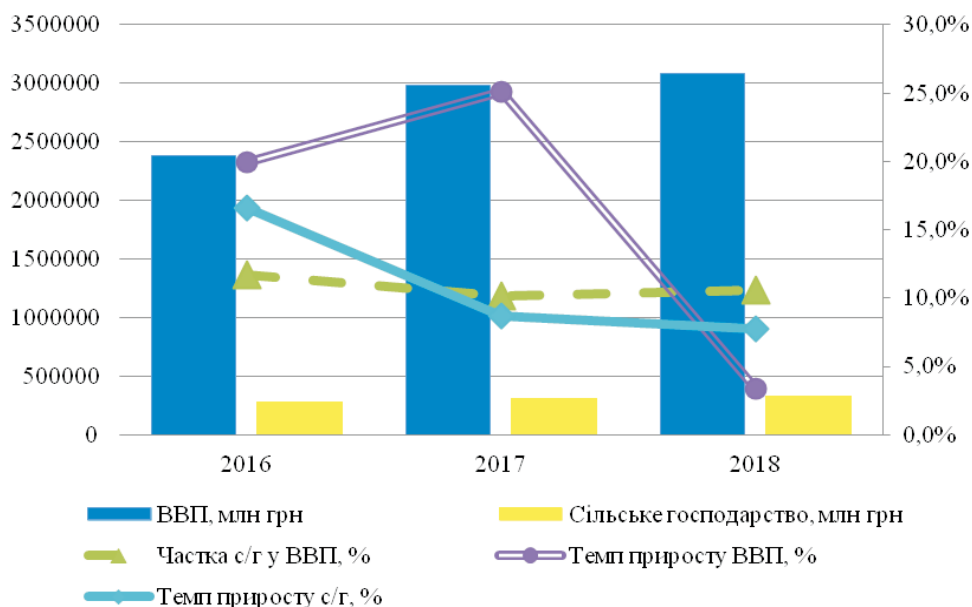
Рис. 1. Динаміка ВВП в Україні в 2016–2018 рр.

Джерело: складено і розраховано авторами за даними Державної служби статистики України [2]

Згідно з даними рис. 1 частка сільського господарства у ВВП станом на 01.01.2019 складала 10,6%, що на 0,4% більше, ніж у попередньому році.

В структурі сільськогосподарського виробництва провідне місце належить рослинництву (рис. 2). Але одним із головних ризиків економічної діяльності в галузі рослинництва є мінливі погодні умови. В структурі рослинництва в Україні найбільшу питому вагу (69%) має виробництво зернових і технічних культур, тобто таких, які вирощуються без використання систем зрошення, що посилює вплив погодних умов на їх виробництво. Так, у 2017 році через несприятливі погодні умови в період вегетації рослин валовий обсяг продукції рослинництва скоротився на 5 577,5 млн грн, або на

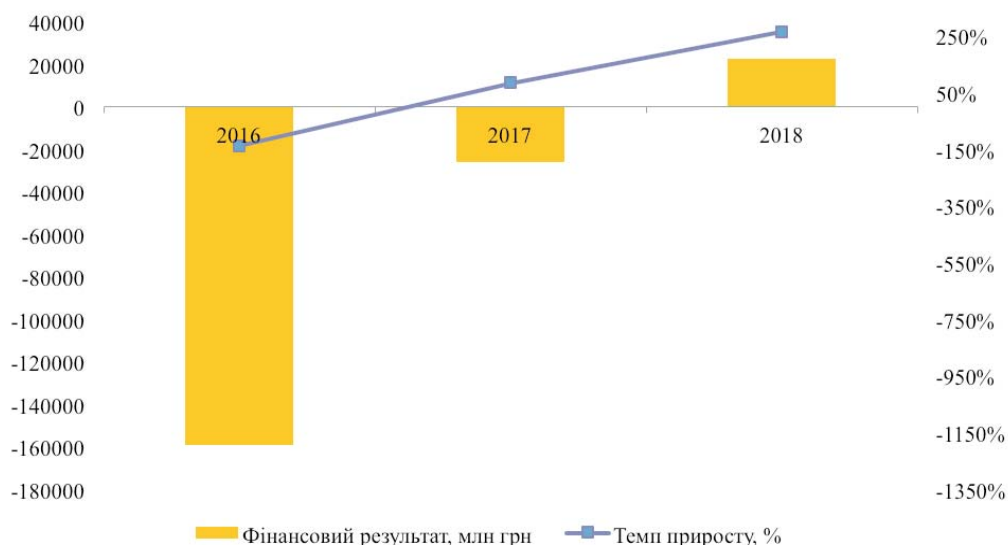
2,2% (рис. 2), що змушує банківські установи з обережністю підходити до кредитування цієї галузі.

Рис. 2. Валове виробництво продукції сільського господарства в Україні в 2016–2018 рр.

Джерело: складено і розраховано авторами за даними Державної служби статистики України [2]

У 2018 році банківська система України почала демонструвати поступовий вихід із кризового стану, зокрема вперше за останні роки було отримано прибуток (рис. 3), покращено структуру активів (табл.).

Рис. 3. Фінансові результати діяльності банківської системи України в 2016–2018 рр.

Джерело: складено і розраховано авторами за даними НБУ [3].

**Динаміка та структура кредитних портфелів комерційних банків
України у 2016–2018 рр., млн грн**

Показники	Абсолютні значення			Відхилення 2018/2017	
	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	Абсолютні	Відносні, %
Активи	1 256 299	1 333 831	1 360 764	26 933	2,0
Кредити	1 005 923	1 036 745	1 118 618	81 873	7,8
Частка кредитів у активах, %	80,1	77,7	82,2	4,5	–
Непрацюючі кредити	461 704	565 026	591 749	26 723	4,7
Частка непрацюючих кредитів, %	45,9	54,5	52,9	-1,6	–
Кредити, надані в с/г діяльність	48 146	55 096	58 927,5	3 831,5	7,0
Частка кредитів, наданих в с/г діяльність, %	4,8	5,3	5,3	–	–

Джерело: складено і розраховано авторами за даними НБУ [3]

Загалом обсяг наданих кредитів протягом 2018 року в Україні збільшився на 81 873 млн грн (7,8%) і склав 1 118 618 млн грн. При цьому в структурі активів частка наданих кредитів збільшилась на 4,5% і склала 82,2%. Обсяг непрацюючих кредитів у 2018 році зріс на 26 723 млн грн до 591 749 млн грн, але при цьому в структурі кредитів частка непрацюючих кредитів скоротилась на 1,6% до 52,9%, що пояснюється “оздоровленням” кредитних портфелів банків (скорочення обсягів знецінених кредитів, збільшення якісних кредитів).

Відповідно до даних НБУ (табл.) кредити, надані сільському господарству, в структурі загального кредитного портфелю посідають незначну частку (5,3%), яка протягом 2018 року не змінилась, але в абсолютних показниках сума наданих кредитів у сільськогосподарську діяльність зросла на 3 831,5 млн грн до 58 927,5 млн грн, що підкреслює проблему недостатнього кредитування агропромисловості.

Банки пояснюють свою обережність у кредитуванні сільгоспвиробників ризиками збитковості галузі, відсутністю ліквідної застави, недосконалістю законодавчих механізмів, а також специфічністю агробізнесу: тривалий виробничий цикл, сезонність виробництва, відтворення, пов’язане з природними умовами та сівозміною. Банки надають перевагу кредитуванню великих агропромислових виробників через наявність у них організованої фінансової звітності, сучасного забезпечення. Агропромислові виробники, в свою чергу, не можуть в повній мірі користуватися банківськими кредитами через високу їх вартість, що робить їх непривабливими. Вони надають перевагу залученню фінансування через товарні кредити, векселя, бланкові кредити.

Ще одним фактором, що стримує кредитування сільськогосподарських виробників, є невирішеність питання можливості відчуження земель сільськогосподарського призначення. На сьогодні землі сільськогосподарського призначення не можуть використовуватись у якості застави [5, с. 104]. 25.09.2019 р. було зареєстровано Проект Закону України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення”, у разі прийняття якого в Україні запрацює ринок сільськогосподарських земель [6].

Найбільш характерними тенденціями кредитування аграрної галузі в Україні в 2017–2018 роках були такі:

- банківське кредитування конкурувало в структурі залучених коштів агропромислових виробників із товарними кредитами, векселями;
- активним фінансуванням сільгоспвиробників займалось досить обмежене коло банків (зокрема АТ “Райффайзен Банк Аваль”, АТ “Креді Агроколь Банк”,

ПАТ “Кредобанк”, АТ “ОТП Банк”, АТ “Укрексімбанк” та інші), переважно банки з іноземним капіталом;

- банківські установи активізувались щодо запуску партнерських програм з постачальниками техніки, добрив, насіння;
- аграрні розписки набули більшого розголосу, а деякі банки почали надавати кредити малим і середнім сільгоспвиробникам під заставу аграрних розписок [1, с. 15]. Аграрна розписка – товаророзпорядчий документ, що фіксує безумовне зобов’язання боржника, яке забезпечується заставою, здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти на визначених у ньому умовах [7].

Банки, які активно кредитують сільгоспвиробників, намагаються розробити максимально унікальні та вигідні для агропозичальників програми кредитування, через що сьогодні на ринку пропонуються:

- різноманітні партнерські програми кредитування на придбання сільськогосподарської техніки, насіння з пільговими умовами щодо відсоткової ставки;
- програми кредитування енергоефективних заходів із пільговими умовами за рахунок державних програм підтримки енергоефективності, а також коштів міжнародних фінансових організацій, зокрема таких як Світовий Банк, ЄБРР, ЄІБ та інших;
- бланкове кредитування оборотного капіталу на незначні суми (до 100 тис. грн) для підприємств сектору малого і мікро бізнесу;
- програма “Білоруський імпорт”, відповідно до якої Уряд Республіки Білорусь компенсує українським агровиробникам частину відсотків, сплачених за кредитами на придбання сільськогосподарської техніки, виробленої в Республіці Білорусь.
- урядова програма підтримки заходів у агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів, за якою агровиробникам надається компенсація частини відсотків, сплачених за кредитами на придбання сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва, будівництво і реконструкцію приміщень сільськогосподарського призначення. Але ця програма має і негативні сторони: складність механізму отримання компенсації та його невизначеність з точки зору позичальників і напрямів кредитування, проведення відбору позичальників спеціальними комісіями, що породжує ризик вибіркового суб’єктивного підходу.

З огляду на проблеми, які існують в сфері сільськогосподарського кредитування, доцільно розглянути зарубіжний досвід банківського кредитування сільського господарства.

Агропромислова галузь переважної більшості країн є головним постачальником продовольства на внутрішній ринок, а фінансове забезпечення сільського господарства в багатьох країнах здійснюється шляхом поєднання державної підтримки та розвиненої системи кредитування сільськогосподарських виробників. При цьому кожна країна має свої особливості кредитування сільськогосподарських виробників, зокрема у США і Німеччині система фінансування сільського господарства включає різноманітні фінансові інститути, а у Франції, Нідерландах і Японії більшість операцій здійснюється через декілька спеціалізованих банків [8, с. 83].

У США до системи кредитування сільськогосподарських виробників, крім банківських установ, входить Адміністрація у справах фермерів (АСФ) та Товарно-кредитна корпорація (ТКК), які створені і контролюються Міністерством сільського господарства США. АСФ – спеціалізована фінансова установа, створена ще в 1916 році, на яку покладено функції з підтримки агровиробників при реалізації державних програм. У АСФ сільгоспвиробники можуть отримувати довгострокові кредити на пільгових умовах на купівлю техніки і обладнання, поповнення основного стада. ТКК – фінансова установа, яка спеціалізується на короткостроковому кредитуванні агровиробників (терміном до 9 місяців) під заставу майбутнього урожаю [9, с. 33].

Слід зазначити, що в Україні також діють подібні спеціалізовані фінансові інститути: Український державний фонд підтримки фермерських господарств, який надає пільгові кредити обсягом 100 тис. грн для новостворених фермерських госпо-

дарств, та ПАТ “Аграрний фонд”, який здійснює кредитування сільгоспвиробників під заставу майбутнього урожаю. Але обсяги фінансування, які пропонують ці державні установи агровиробникам, незначні й не здатні в повній мірі задовольнити потреби агровиробництва.

У Великобританії відсутня державна система фінансових інститутів, що кредитують агровиробників. Тут вже понад 90 років працює Сільськогосподарська іпотечна корпорація (СІК), яка отримує незначні державні дотації, за рахунок яких пропонує ставки кредитування нижчі, ніж ринкові. СІК належать 5 банківських установ, які здійснюють іпотечне кредитування сільського господарства на термін до 40 років. Довгострокові кредити можуть надаватись як під фіксовану відсоткову ставку на весь строк кредитування, так і під плаваючу, яка щорічно переглядається залежно від ринкових умов. Інші банківські установи Великобританії здійснюють коротко- та середньострокове кредитування, переважно перманентним методом.

В Україні також була спроба створення сільськогосподарського банку, але не кооперативного, як у Великобританії, а державного. В 2012 році Урядом було створено ПАТ “Держзембанк”. Але оскільки за час існування установи в Україні ринок сільськогосподарських земель не запрацював, з 2016 року банк знаходиться в стадії ліквідації.

На увагу заслуговує система кредитування сільськогосподарських виробників Франції, оскільки саме в ній зародилась одна із найбільших сучасних міжнародних банківських груп – “Креді Агріколь”, а сама Франція є одним із найбільших експортерів сільгосппродукції. Кредитування сільгоспвиробників здійснюють кооперативні банки, які мають відповідні ліцензії. Ліцензії для обслуговування агровиробників надаються державою лише банкам, які спроможні надавати агрокредити за ставками нижчими, ніж ринкові. У 1920 р. відбулось об’єднання кількох невеликих банків, які були спроможні надавати тільки короткострокові кредити, у більш потужний банк, спроможний фінансувати довгострокові потреби, – “Креді Агріколь Мютель”, який з часом все більше зміцнювався, ставши універсальним банком, і станом на сьогодні обслуговує 75% агровиробників Франції та входить до переліку 20 найбільших банківських груп світу [10].

А в Німеччині в процесі кооперації фермерів з метою надання дешевих кредитів зародилась ще одна сучасна міжнародна банківська група – “Райффайзен Інтернешінал Груп”. На початку XIX ст., внаслідок економічної кризи, рівень життя в Німеччині падав, а банки не кредитували дрібних сільгоспвиробників. Це спонукало фермерські господарства до об’єднання і створення кредитного товариства, яке надавало б дешеві кредити дрібним сільгоспвиробникам. З часом, з метою зміцнення кредитних кооперативів Ф. Райффайзен об’єднав їх у кооперативну групу “Райффайзен”. Це поклало початок руху кооперативних банків у Німеччині. На сьогодні 65% банківської системи Німеччини – кооперативні банки, які окрім стандартних порогам кредитування здійснюють специфічне іпотечне кредитування. Збалансовано-автономна модель іпотечного кредитування Німеччини діє за принципом взаємодопомоги: кредитні ресурси формуються шляхом залучення заощаджень майбутніх позичальників, що приводить до зниження ціни залучених коштів і кредитних ресурсів. Основними видами іпотеки є іпотека на підставі поділу земельних ділянок, а також спільна іпотека кількох земельних ділянок. В середньому агроіпотечні кредити надаються на строк від 15 років [11, с. 75].

Іпотека земельних ділянок є одним із найменш ризикових видів кредитування, оскільки вона не несе ризику знищення предмету іпотеки, через що вартість кредитних ресурсів зменшується.

У Східній Європі форми кредитування агровиробників є подібними: у Литві за підтримки держави створено кредитні кооперативні союзи; у Словенії – Союз ощадно-кредитних служб; в Естонії – ощадно-позикові асоціації, які об’єднані у Союз; у Болгарії за підтримки Євросоюзу сформовано систему фондів взаємного мікрокредитування; у Молдові за фінансової підтримки уряду і МБРР створено ощадно-позичкові асоціації, які займаються мікрокредитуванням [8, с. 184].

Отже, аналізуючи зарубіжний досвід кредитування сільськогосподарських виробників та порівнюючи його з Україною, можна дійти висновку, що головним фактором низького розвитку і недофінансування сільського господарства в країні був мораторій на відчуження сільськогосподарських земель.

Скасування мораторію на відчуження сільськогосподарських земель безперечно призведе до активізації іпотечного кредитування сільськогосподарських виробників. Але водночас із цим з'явиться низка ризиків: використання земель не за цільовим призначенням; ризик зміни цільового призначення земель та урбанізації земель сільськогосподарського призначення поблизу міст; концентрація значних площ земель сільськогосподарського призначення у власності обмеженого кола землевласників; застосування корупційних схем при купівлі землі за ціною, істотно нижчою за ринкову; обмеження доступу малих і середніх виробників сільськогосподарської продукції на ринок землі через брак власних коштів і відсутність дешевих кредитних ресурсів для них, що забезпечить перевагу в доступі до ринку землі великим компаніям та іноземцям; знищення фермерства як виду господарювання; ризик люмпенізації сільських жителів; ризик спекуляції земельними ділянками та утворення непідконтрольних територіальній громаді земель, якими керуватиме олігархічний або іноземний капітал.

Висновки. Розвиток економіки України вимагає повноцінного забезпечення фінансовими ресурсами всіх галузей економіки, зокрема агровиробництва. Сьогодні банківські кредити не забезпечують повною мірою потреби агровиробників через жорсткі умови та високі відсоткові ставки, але банками постійно впроваджуються нові механізми кредитування з метою максимального задоволення інтересів агропозичальників.

Аналіз досвіду зарубіжних країн показав, що кредитування сільськогосподарських виробників є окремим видом банківської діяльності з притаманною йому специфікою. Держави підтримують кредитування сільськогосподарських виробників шляхом надання пільг із бюджету, встановлення обмежень щодо банків, які можуть здійснювати кредитування сільськогосподарських виробників, та висування до них вимог щодо надання найдешевших кредитних ресурсів для сільського господарства. В європейських країнах кредитування сільськогосподарських виробників здебільшого здійснюється кооперативними банками, а основною формою довгострокового кредитування є іпотека земельних ділянок. Враховуючи іноземний досвід, одним зі шляхів вирішення таких проблем в Україні може стати створення спеціалізованого аграрного банку або застосування державною економічних стимулів до банків, які кредитують аграрний сектор.

Дослідження особливостей банківського кредитування сільського господарства на сучасному етапі розвитку економіки України підтверджує необхідність подальшого наукового обґрунтування державної підтримки процесів кредитування в аграрному виробництві.

Список використаних джерел

1. Артем'єва О. О. Банківське кредитування АПК: сучасний стан та перспективи розвитку // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. № 1(21). С. 13–18.
2. Статистична інформація Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Грошово-кредитна статистика Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms>
4. Власюк О. С. Банківська криза в Україні: втрати, помилки та пріоритети посткризового відновлення // Стратегічні пріоритети. 2017. № 2(43). С. 45–61.
5. Клименко Д. Б. Особливості та перспективи банківського кредитування аграрного сектору України // Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2018. № 2. С. 95–106.
6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обігу земель сільськогосподарського призначення: Проект Закону України від 25.09.2019 № 2178. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66948.
7. Про аграрні розписки: Закон України від 06.11.2012 № 5479-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17>.
8. Рудич О. О., Зубченко В. В. Зарубіжний досвід фінансування та кредитування сільського господарства // Сталій розвиток економіки. 2016. № 4(33). С. 183–188.
9. Мінченко І. В. Вітчизняний та зарубіжний досвід кредитування підприємств АПК // Агросвіт. 2012. № 18. С. 31–34.

10. Офіційна веб-сторінка АТ “Креді Аґріколь Банк”. URL: <https://credit-agricole.ua>
11. Поліщук Н. В. Закордонний досвід іпотечного кредитування сільського господарства у забезпеченні його сталого розвитку // Приазовський економічний вісник. 2017. № 3(03). С. 74–76.

References

1. Artemjeva O. O. (2018). Bankivske kredytuvannia APK: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Banking lending application: current state and prospects of development]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo – Uzhorod National University Herald. International Economic Relations and World Economy*, 1(21). 13–18 [in Ukrainian].
2. Statystychna informatsiia Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Statistical information of the State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
3. Hroshovo-kredytna statystyka Natsionalnoho banku Ukrainy [Monetary policy of the National Bank of Ukraine]. Retrieved from <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms> [in Ukrainian].
4. Vlasiuk O. S. (2017). Bankivska kryza v Ukraini: vtraty, pomylky ta priorityety postkryzovoho vidnovlennia [Banking crisis in Ukraine: losses, errors and priorities of a post-crisis recovery]. *Stratehichni priorityety – Strategic priorities*, 2(43), 45–61 [in Ukrainian].
5. Klymenko D. B. (2018). Osoblyvosti ta perspektyvy bankivskoho kredytuvannia ahrarnoho sektoru Ukrainy [Peculiarities and prospects of banking loan agrarium sector in Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy – Collection of scientific works of the University of State Fiscal Service of Ukraine*, 2, 95–106 [in Ukrainian].
6. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo obihu zemel silskohospodarskoho pryznachennia: Proiekt Zakonu Ukrainy vid 25.09.2019 No 2178 [Amendments to some legal acts of Ukraine on the turnover of lands with agricultural purpose: Draft Law of Ukraine from 25.09.2019 No 2178]. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66948. [in Ukrainian].
7. Pro ahrarni rozpysky: Zakon Ukrainy vid 06.11.2012 No 5479-VI (zi zminamy i dopovnenniamy) [Agrarian receipt vouchers: Law of Ukraine from 11.2012 No 5479-VI (with amendments and supplements)]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5479-17>. [in Ukrainian].
8. Rudych O. O., Zubchenko V. V. (2016). Zarubizhnyi dosvid finansuvannia ta kredytuvannia silskoho hospodarstva [Foreign experience of financing and crediting of agriculture]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable development of economy*, 4(33), 183–188 [in Ukrainian].
9. Minchenko I. V. (2012). Vitchyzniani ta zarubizhnyi dosvid kredytuvannia pidpriemstv [Domestic and foreign experiences in bank lending to agricultural enterprises]. *Ahrosvit*, 18, 31–34 [in Ukrainian].
10. Ofitsiina veb-storinka AT “Crédit Agricole Bank” [The official website of “Crédit Agricole Bank”]. URL: <https://credit-agricole.ua> [in Ukrainian].
11. Polishchuk N. V. (2017). Zakordonnyi dosvid ipotechnoho kredytuvannia silskoho hospodarstva u zabezpechenni yoho staloho rozvytku [Foreign experience of mortgage lending to agriculture to ensure its stable development]. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk – Pryazovskiy Economic Herald*, 3(03), 74–76 [in Ukrainian].

Посилання на статтю:

Бондарук Т. Г., Лукашук М. В. Особливості та перспективи банківського кредитування сільського господарства на сучасному етапі розвитку економіки України. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2020. № 3. С. 84–92. doi: 10.31767/nasoa.3-2020.09.